

КАЛІ ЗАКОНЧЫЎСЯ ЎРОК

Год малой радзімы

ЛІНІЯ ЖЫЦЦЯ МІКОЛЫ ВЯРШЫНІНА СЦЭНАРЫЙ ПАСЯДЖЭННЯ КЛУБА “КЛАСІКІ І СУЧАСНІКІ”

Мэта: знаёмства з жыццём і творчасцю Міколы Вяршыніна.

Задачы: раскрыць асаблівасці творчасці паэта; удасканалваць навыкі выразнага чытання; развіваць творчыя здольнасці, выхоўваць мастацкі густ, любоў і павагу да нацыянальнай культуры.

Абсталяванне: мультымедыяная прэзентацыя, мультымедыяны праектар для дэманстрацыі слайдаў, выстава кніг Міколы Вяршыніна.

ХОД МЕРАПРЫЕМСТВА

I. Уступ.

Чытальнік.

Вершы з перцам і соллю

Усіх чаруе лірыка сабой,
Высокімі пачуццямі пранізвае.
Задзірлівы ж паэт ірвецца ў бой
І сатырычнага канька закілзвае.

Сатыра – кліч душы, а не прыгон:
Хто дрэнна сядзе – тут жа і пакаецца,
Бо вельмі ж наравісты конь-агонь:
Усё імкнецца скінуць і брыкаецца.

Ад крытыкі няма нікому зла –
Мы ўсе сатыру хочам бачыць колкай.
Ды каб яна такою і была,
Не падразайце лепш яе іголкай.

Сатырыку ўсё добра прыкмячаць,
Сваіх пазіцый не здаваць ніколі –
Бо ўжо калі сатырыкі маўчаць –
Гуляць беспакарана злу на волі.

Настаўнік. Ужо больш за 70 гадоў, як адчыніў дзверы Мінскі дзяржаўны аўтамеханічны каледж. З таго часу з гэтых сцен выйшла шмат цікавых, таленавітых людзей, якія працавалі і

працуюць у прамысловасці, педагогіцы, сцвердзіліся як кіраўнікі і арганізатары вытворчасці. Сярод выпускнікоў – інжынер і паэт-сатырык Мікалай Пятровіч Вяршынін, які атрымаў дыплом тэхніка ковачна-штампавачнай вытворчасці ў 1958 г. Сёння мы раскажам пра гэтага цікавага, светлага чалавека, згадаем некаторыя факты біяграфіі, пазнаёмімся з творамі. “Лінія жыцця Міколы Вяршыніна” – так назвалі мы пасяджэнне клуба “Класікі і сучаснікі” (слайд 1). Пачнём гаворку пра паэта-сатырыка не з гумарыстычных і сатырычных твораў, а з лірычнага верша пра Радзіму (слайд 2).

Чытальнік.

Мой край

Ледзь пасвятлее ў Светлагорску –
І прачынаецца мой край.
Едзь у райцэнтр, горад, вёску,
Любое месца – гэта рай.

Шмат маладых у Маладзечне,
Вакол Барысава – бары.
І слаўна ў Слаўгарадзе вечным,
І людзі мірныя ў Міры.

У Лідзе Лідаў звабных многа –
Красунь, што кожны ўзяць бы рад.
І робяць новыя дарогі
Ў Старых Дарогах акурат.

Не глуха ў Глуску, а цікава,
Углыб Глыбокае глядзіць.
Дамы паставілі Паставы,
І добра ў Добрушы пабыць.

А горы солі ў Салігорску –
Хоць на ўвесь свет яе бяры.
І шмат азёр ля Белазёрска
Блакітам ззяюць на зары.

У Століне сталы засланы.
Пад Тураў – тураў статкі йдуць.
Напружыцца – і вось Пружаны,
Ружаны ружамі цвітуць.

Мультымедыяная прэзентацыя да матэрыялу.

У Слуцку Случ цячэ прывольна,
Ў Вілейцы Вілія бяжыць.
Зачараваць і Нёман здольны,
Цудоўна ў Жыткавічах жыць.

У гасці кліча Клічаў часта.
У Любань любя завітаць.
Масцяць Масты дарогу ў шчасце,
У Шклове вокны сонцам шкляць.

О Беларусь, мая Радзіма,
Край родны, велічны, святы!
Мне кожны твой куток любімы.
Найдаражэй –
Жыццё і ты!

II. Асноўная частка.

• Звесткі з біяграфіі.

Настаўнік. Прыгажосць нашай Радзімы і ў прыродзе, і ў людзях, і ў іх справах, і ў назвах гарадоў і вёсак, і ў мове. Што і выказаў паэт у творы (слайд 2).

Вучоба ў Мінскім аўтамеханічным тэхнікуме для Мікалая Пятровіча Вяршыніна – у далейшым паэта-сатырыка Міколы Вяршыніна – стала вызначальнай у выбары жыццёвага шляху, які ён звязаў з вядучымі прамысловымі прадпрыемствамі сталіцы: працаваў інжынерам Мінскага падшыпнікавага завода, Мінскага трактарнага завода, вядучым інжынерам аддзела маркетынгу навукова-вытворчага аб'яднання “Прагрэс” (слайд 3).

Маленства Мікалая Пятровіча было нялёгкім: бязбацькавіч зведаў і бяхлебіцу. Бацькоў не помніў, як і ранняя дзяцінства. Нарадзіўся ў 1940 годзе, а бацькі загінулі на пачатку Вялікай Айчыннай вайны пад бамбёжкай. Асірацелы Мікола да 11-гадовага ўзросту выхоўваўся ў цёткі, потым у дзіцячых дамах (слайд 4).

Зварніце ўвагу на здымак. Гэта выхаванцы дзіцячага дома ў Шацку. 1951 год. Чацвёрты клас. Трэці справа ў першым шэрагу – Коля Вяршынін. У цэнтры другога – любімая настаўніца – Лідзія Дзмітрыеўна Шэлег (слайд 5).

Чытальнік.

Лінія жыцця

Не проста жыць я – і зусім не лёгка.
Такіх, дарэчы, многа ёсць між нас,
І на плячах, тады даволі крохкіх,
Ляжаў такі суровы, жорсткі час.

Але хлапчук, дапытлівы і жвавы,
Я вырас, пасталеў і памужнеў.
Дапамаглі мне людзі і дзяржава.
Па-рознаму жылося ім і мне.

Ды ад жыцця куды было нам дзецца?
Я не рабіў вялікіх, важных спраў:

Галоднаму – заўжды даваў пад'есці,
Бяднейшаму – рубель даваў.

І дзве заслугі, думаю – што маю –
Бо лінія жыцця была свая:
Нікому –
Не павінен ні рубля я,
І век –
Нікога не пакрыўдзіў я.

Да ісціны імкнуўся сам пры гэтым,
Рабіў, што мог,
І зараз – што магу.
Усё жыццё
Стараўся быць паэтам,
А буду ім – і вам дапамагу.

Настаўнік. У чатырнаццаць гадоў Коля Вяршынін паступіў у Мінскі аўтамеханічны тэхнікум – так тады называлася наша навучальная ўстанова. Працывуем некаторыя дакументы, знойдзеныя ў архіве каледжа (слайд 6). З аўтабіяграфіі: “...Родился 1940 г. в деревне Михалевичи Шацкого сельсовета Руденского района Минской области. Родители мои были убиты во время войны. В 1947 г. пошёл в первый класс. До 1951 г. проживал у тётки, а в 1951 г. поступил в детский дом. Теперь я окончил 7 классов и нахожусь в детском доме”.

Адзначу, што залічэнне ў тэхнікум адбывалася па выніках пяці экзаменаў. Коля Вяршынін паспяхова іх здаў: матэматыку вусна і пісьмова, рускую мову і літаратуру вусна і пісьмова, таксама Канстытуцыю СССР.

З дакументаў бачым, маленства і юнацтва нашага выпускніка не было вяслым. Але ён знайшоў сілы і здольнасць... смяяцца. Прызванне Міколы Вяршыніна – сатыра і гумар. Пісаць пачаў у 1960 г. падчас службы ў пагранічных войсках у Эстоніі. Друкаваўся ў газетах, часопісах, калектыўных зборніках. У 1972 г. убачыла свет першая кніга сатырычных і гумарыстычных вершаў “Без віны вінаватыя”. З таго часу выйшла 15 кніг паэта-сатырыка (слайды 7, 8).

Талент Мікола Вяршынін атрымаў у спадчыну ад бацькоў. Бацька яго калісьці добра іграў на гармоніку, а Мікалай Пятровіч любіў спяваць песні і рамансы пад гітару. Маці валодала паэтычнымі здольнасцямі, складала гумарыстычныя вершы-экспромты пра аднавяскоўцаў.

Паэзіяй стаў захапляцца,
І меў я радасць не адну.
Раней складала вершы маці,
Але загінула ў вайну.

Пра ласку я тады забыўся:
Быў сын вайны, нялёгка рос.
У спадчыну мне засталіся
Верш маці і сіроцкі лёс (слайд 9).

У творчай спадчыне Міколы Вяршыніна прадстаўлены розныя жанры: байкі, гумарэскі, фельетоны, мініяцюры, каламбуры, эпіграмы, сатырычныя вершы. І тэматыка яго твораў разнастайная: крытыкаваў бюракратаў, гультаёў, хабарнікаў, падхалімаў, высмейваў кар’ерыстаў, п’яніц, зладзеяў. І рабіў ён гэта з вялікім запалам, вельмі дасціпна (*слайд 9*).

Чытальнік.

Чаму абраў я гэты жанр

Чаму пішу сатыру й гумар?
Прамы характар мой таму,
Не падабаўся шмат каму я
І падабаўся шмат каму.

Я быў дзетдомавец, рабочы,
Студэнт і колькі год салдат.
Глядзец і ўсё казаць у вочы
Мяне выхоўваў інтэрнат.

Было б куды прыемней кветкі
На ніве лірыкі збіраць,
Ды пустазелле ёсць, хоць зрэдку, –
Яго ж хтось мусіць вырываць.

• Сатырычныя творы.

Настаўнік. А зараз прагучаць сатырычныя творы. Пачнём з баек. Байкі ў Міколы Вяршыніна ў асноўным на вытворчую тэму. Ды і як можна было гэтую тэму абысці – аўтар працаваў на заводах Мінска (*слайд 9*).

Чытальнік.

Бракаробы

Машыну дзесьці выраблялі.
Каваль Антось выконваў вось.
Ціт мудраваў над каленвалам,
А токар Клім выточваў штось.

Недакаваў Антось пакоўку,
Недарабіў Ціт каленвал.
Недатачыў Клім загатоўку.
А як збіралі? На аўрал.
Усе прыклалі рукі недзе,
А план патрэбен, план – закон.
Начальнік АТК не ўгледзеў,
Бо хоча прэмію і ён.

Пайшла машына выкручаста
(Сяк-так сабраная была).
Ды... развалілася на часткі,
Да прахадной не дабыла.

* * *

То быў не проста дрэнны знак,
Бо дзе халтура, там і брак.

Настаўнік. Думаю, што праблема гэтая і сёння актуальная. А вось як растлумачыў паэт сувязь працы на заводзе і напісанне сатырычных твораў: “Што датычыцца інжынерных пасадаў, то

трэба сказаць, што работа ў калектывах мяне моцна падсілкоўвала ў творчым сэнсе, паколькі здаралася шмат кур’эзаў, хацелася выказаць у дабрадушна-жартаўлівым тоне сваё меркаванне наконт той ці іншай падзеі. Вось і браўся вечарамі за пяро. Паступова ў газетах і часопісах пачалі з’яўляцца гумарэскі, фельетоны. Дарэчы, да гумару як у працоўных калектывах, так і ў органах улады, ставіліся вельмі прыхільна. У фельетонах, якія заўсёды былі рэччу вострадэфіцытнай, я высмейваў недахопы ў гаспадаранні, у сацыяльна-побытавай сферы, галіне культуры” (*слайд 10*).

Чытальнік.

Бык ва ўладзе

Як толькі Бык заняў пасаду,
Парадак свой ва ўсім завёў:
Дзе прымяняў усю ўладу,
А дзе не ўжываў правоў.

Аднойчы Конь араў палетак,
Зрабіў даўжэйшай баразну.
І Бык за грэх нязначны гэты
Яму ўкінуў, як каню.

А Певень ледзьве не загінуў,
Бо перарваў бычыны сон.
Бык капытом яго падкінуў,
Каб больш не кукарэкаў ён.

Была зусім бяскрыўднай Кошка;
З Быком не гавары да трох:
Памяўкала аднойчы трошкі,
І Бык падняў яе на роў.

А вось Казёл стаптаў нямала
Ў гародзе град – і не зірнуў,
Свіння ўсё поле раскапала,
Баран – вароты разварнуў.

І хоць рабі ўсё там нанова –
Зрабілі гаспадарцы зло.
А Бык ім толькі... даў вымову,
Бо правіла ў яго было:

Каго люблю і з кім сябрую,
Я тым усе грахі дарую.
Нялюбых жа сатру з дарогі,
Бо маю капыты і рогі.

Настаўнік. “Як хочаце ўзвысіць творчасць – тады ідзіце на вытворчасць”, – так пракаментываў Мікола Вяршынін сваё творчае крэда.

А вось байка “Конкурс” уздымае праблемы разумення мастацтва. І не толькі мастацтва.

Чытальнік.

Конкурс

Аб’яўлен быў у лесе конкурс песні.
– У хор прымаюць! – чутку тут разнеслі.

Зляцеліся Сініцы, і Стрыжы,
І Вераб'і, і Галкі, і Чыжы.

Вароны каркалі і зграю ляталі,
Сарокі, як трашчоткі, стракаталі,
І Зяблік прыляцеў туды, і Драч.
Журы ўзначаліў сам Крумкач.

На конкурс прыляцеў здалёк Салоўка.
Крумкач пракаркаў: “Быццам ты і лоўкі,
Але зусім няважны выгляд маеш.
Паслухаем, ці хораша спяваеш.

А ці высокага ты варты звання –
Закрывае рашыць галасаванне.
Калі падымуць за цябе хвасты –
У хор тады прыняты будзеш ты”.

Спявалі ўсе, камісія сачыла,
У хор “славутых” птушак залічыла,
Хоць як хто песню ні спяваў сваю,
Была адмова толькі Салаўю.

– У хор да нас зусім не падыходзіш:
Званчэй за усіх ты песенькі выводзіш.
У спевах тваіх мала прастаты,
Бяда, што надта галасісты ты...

Настаўнік. Будзе цікава зачытаць факты пра паэта, якія прыводзіць яго сябар Юрась Нера-ток: «Яшчэ адна асаблівасць Міколы Вяршыні-на як чалавека і творцы. Ён рэкардсмен. Уся яго няўрымслівая натура была накіравана на дасяг-ненне максімальных вынікаў. І трэба сказаць, што гэта яму ўдаецца. Тэрмін яго навучання ў розных установах складае 19 гадоў (акрамя аўтамеханічнага тэхнікума, Мікола Вяршынін скончыў гістарычны факультэт БДУ ў 1970 г., аддзяленне сацыялогіі ўніверсітэта марксізму-ленінізму ў 1972 г.), а працоўны стаж – 46! А як вам 112 заахвочванняў у працоўнай кніжцы? 15 уласнымі кніжкамі і 24 калектыўнымі збор-нікамі творцаў напэўна не здзівіш, аднак калі у Беларусі існавала б аддзяленне кнігі рэкордаў Гінеса, то, несумненна, па колькасці публікацый Мікалай Пятровіч заняў бы ў ёй пачэснае мес-ца. Так, да зборніка выбраных твораў “І роздум, і смех, і любоў” далі прэзентацыі 45 газет. Трэба заўважыць, што Мікалаю Пятровічу прысвечана звыш ста вершаў» (слайд 11).

На здымках вы бачыце кнігі Міколы Вяршыні-на: “Дагуляўся”, “Нашто мне жаніцца”, “Не сышлі-ся характарамі”, “Мышь под веником” (пераклад-ды твораў на рускую мову) “І роздум, і смех, і лю-боў” – падарунак Мінскай абласной бібліятэцы імя Пушкіна, “Дакрытыкаваўся” – падарунак аўтара Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі, “Найважней-шыя аб’екты”, “Вочы ў вочы” (слайды 12–21).

Наступны твор мы і каментавачь не будзем.
Ён гаворыць сам за сябе...

Чытальнік.

Аб зручнасцях жыцця
На лесанарыхтоўках
Дырэктар быў Асёл,
Заўгасам Ліс быў лоўкі,
Вазіў бяргвенні Вол.

Хоць пятым колам Ліс той
У гэтым возе быў,
Але ва ўсіх дачыста
Вядомасць ён набыў.

Любіла ўсё начальства,
Што быў паслушны ім,
Што сам даволі часта
Рабіў паслугі ўсім.

Аслу патрэбна ўранку
Дзяцей завесці ў сад –
Вядзе Ліс аж да ганку
У садзік Аслянят.

А Воўк? Асла ён любіць,
Зайчацінку ў саку –
Усіх Зайцоў Ліс губіць,
Каб дагадзіць Ваўку.

Галоўным інжынерам
Конь працаваў тады –
Авёс яму без меры
Ліс выдаваў заўжды.

Каму расчэша грыву
Ці траўку, дзічыну
Ён прынясе лісліва –
Не ў працы ж гнуць спіну.

А Вол цягаў бяргвенні,
Адзін выконваў план,
І ўпіраўся вельмі,
І быў ён без заган.

Дзялянка ж ад канторы
Далёкаю была,
Начальства, як на гора,
Не ведала Вала.

Яго не сустракала,
І славы не дало,
Капыт не паціскала,
І прэмій не было.

***

Для тых, хто хоча жыць зручней,
Заўжды, як правіла, важней,
Не працаваць больш ды цяжэй,
А да начальства быць бліжэй.

Настаўнік. Мікола Вяршынін шмат гадоў кіраваў літаратурнымі аб'яднаннямі пры Мінскім трактарным заводзе, рэдакцыях газет “Мінская праўда” і “Чырвоная змена”. Як успамінала Ніна Тарасаўна, жонка паэта, “ведаў беларускую творчую эліту, часта сустракаўся з адметнымі людзьмі свайго часу”.

На здымку пісьменнік з беларускімі і рускімі калегамі ля помніка Ф. Цютчаву (слайд 22). Шмат твораў на літаратурную тэму. Гэта і гумарыстычная “Літаратурная энцыклапедыя” ад Міколы Вяршыніна:

Ганарар – не заўсёды адпавядае гонару.

Гіпербала – захвальванне не вельмі здольнага аўтара.

Пародыя – распаўсюджаны сярод сатырыкаў спосаб набыць шмат ворагаў.

Чытанне – карысны занятак не толькі для чытача, але і для аўтара.

• **Эпіграмы.**

Настаўнік. На здымку вы бачыце Міколу Вяршыніна і Артура Вольскага (слайд 23). А яшчэ Мікола Вяршынін стварыў вялікі цыкл эпіграм на беларускіх аўтараў. Гэта своеасаблівы даведнік па беларускай літаратуры, дзе адзначаны як асаблівасці творчасці кожнага аўтара, так і іх асабістыя якасці. “Пра тых, каго паважаю і люблю” – так называецца гэты цыкл. На слайдзе чарговы, 22 том Збору твораў Івана Пятровіча Шамякіна. Летапісец эпохі – так называюць пісьменніка. У яго творах – мастацкая гісторыя Беларусі амаль усяго ХХ стагоддзя (слайд 24).

Чытальнік.

Іван Шамякін

Наш настаўнік, слаўны мэтр,
А раманаў – кіламетр.
І аповесці, эсэ
Пра жыццё народа ўсе,
Пладавіты – слоў няма,
Быццам Аляксандр Дзюма.

Настаўнік. Віртуоз паэтычнага слова Рыгор Барадулін, вялікі знаўца народнай мовы. У творчай спадчыне народнага паэта – шырыня тэм і актуальнасць праблем, кнігі для дзяцей і дарослых, тонкі лірызм і глыбокая філасафічнасць. І, канечне ж, гумар (слайд 25).

Чытальнік.

Рыгор Барадулін

Вось Рыгор наш Барадулін,
Пра яго ўсе людзі чулі.
І не робіць ён крывулін,
І ніякіх загагулін.
.....
Чалавек прыемны, мужны,
Вельмі з многімі ён дружны.
Ну, калі ўжо хто нялюб –
Не трапляй яму зуб.

Настаўнік. Сяргей Законнікаў – душэўны чалавек, таму і паэзія яго эмацыйная, адкрытая, душэўна-чалавечная. Не так даўно ён выступаў у гэтай зале, і нашы навучэнцы маглі самі ў гэтым упэўніцца (слайд 26).

Чытальнік.

Сяргей Законнікаў

А Законнікаў Сяргей –
Так пісаць, як ён сумей.
Лірык светлы і прыродны –
Ён паэт, скажу, народны.

Сам такі прыемны, рослы,
У абыходжанні ён, просты,
І не скажа: – Шу-шу-шу!
Ён аддасць за нас душу.

Шмат гадоў пісаў, шмат дзён,
Ты ж даўно – не маладзён,
Рады мы тваёй душы.
Дык... пішы, далей пішы.

Настаўнік. Генадзь Бураўкін не выпадкова доўгі час кіраваў беларускім тэлебачаннем і радыё, прадстаўляў Беларусь у ААН, бо меў актыўную грамадзянскую пазіцыю. Усе яго ведаюць як выдатнага паэта. Вось ён на здымку з Пятром Міронавічам Машэравым (слайд 27).

Чытальнік.

Генадзь Бураўкін

Наш паэт Генадзь Бураўкін
Не губляецца нідзе.
На каго з прычыны раўкне –
Той адразу ж упадзе...

З ім ніхто не прападзе.
Не загне аднак жа мат –
Быў міністр і дыпламат.
Лірык тонкі, голас звонкі,

Жонка Юля – шчасця шмат.
Не было такіх дзяўчат –
Пабягуць усе ўздагонку,
Людзі рады, сам ён рад.

Ён такі рознабаковы –
Падбірае трапна словы.
Не пакрыўдзіць маладога,
У яго – свая дарога.

Многа поспехаў сустрэў,
Шмат гадоў – не пастарэў.
Дык квітней, паэт Генадзь,
І з людзьмі заўсёды ладзь.

Настаўнік. Кароль беларускай пародыі – Георгій Юрчанка. Пісаў пародыі на прازیчныя творы, паэзію, крытычныя артыкулы і нават на творы сваіх калег па цэху – сатырыкаў. Як

парадыст і вучоны-мовазнаўца клапаціўся пра “чысціню літаратуры”. Наш аўтар сябраваў з вядомым парадыстам. Вось на здымку кніга “Нечаканыя сустрэчы”, падараваная Міколам Вяршыніным Георгію Юрчанку (*слайды 28, 29*).

Чытальнік.

Георгій Юрчанка

Навуковец быў адметны,
На рабоце шчыраваў.
Сам на выгляд непрыкметны –
Шэльмам спуску не даваў.

Мае талент вельмі рэдкі:
Ён – прыродны парадыст.
Слоўцам трапным, ды не едкім
Судзіць нас, хоць не юрыст.

Дапускае хто агрэхі
Ў творчай справе – не гуляць!
Атрымае на арэхі
Так, што зубы забалаяць.

Чысціню літаратуры
Беражы, раз ты – мастак.
Каб не дапускаць халтуры,
Не рабіць у творах брак.
Прывучае да таго,
Хто былі б мы без яго?

• Сатырычныя творы.

Настаўнік. “Мікалай Пятровіч быў яўным экстравертам – чалавекам, павернутым да іншых, заўсёды гатовы з імі... гаманіць, дзяліцца ўражаннямі, па-добраму спрачацца (*слайд 30*). Пры гэтым ніколі не выносіў на людзі сваіх праблем. І ўважліва ставіўся да субяседніка, кім бы ён ні быў... І людзям прысвойваў рангі не па кабінетных раскладах, а па чалавечых якасцях”, – яшчэ адну рысу былога выпускніка нашага каледжа адзначае Юрась Нераток. На здымках Мікалай Пятровіч Вяршынін з сябрамі (*слайды 31–34*).

Час сатырычных вершаў нашага аўтара.

Чытальнік.

Зарабіў

Ён перш спазніўся на работу,
Што часцяком рабіў з ахвотай.
Затым цікавіўся газетай,
Над ёю падрамаў пры гэтым.

Аддаў шмат часу і гамонцы.
Званіў сябрам, а потым – жонцы,
Вось знік кудысьці без прычыны –
Абед цягнуўся дзве гадзіны.

Ды не ў сталоўцы быў, а недзе,
У магазін як быццам ездзіў.
Пасоваўся з дзвярэй у дзверы,
Паперакладваў стос паперы.

Тут трапіўся красворд цікавы –
І зноў убок адсунуў справы.
Сеў за рабочы стол нарэшце,
Не працаваць пачаў, а есці.

Пацешыў многіх анекдотам,
Чым разагнаў сваю дрымоту.
Міргнуў, як змоўшчык, сакратарцы,
Прыклаў да вуснаў хітра пальцы.

Шапнуў штось аднаму, другому
І збег раней за ўсіх дадому.
Пасля нядоўгае дарогі
Задзёр ён на канапе ногі.

Але начальства не драмала
І грошыкі з яго ўтрымала
За дзень, праведзены без ладу, –
І з прагрэсіўкі, і з акладу (*слайд 35*).

Настаўнік. На экране вы бачыце сяброўскія шаржы – вось так перадаюць мастакі творчае крэда паэта-сатырыка (*слайды 35–37*).

Чарга наступнаму жанру – сатырычным мініяцюрам, у якіх з тонкім гумарам высмейваюцца п’яніцы, зладзеі, хабарнікі і гультаі. Мініяцюры Міколы Вяршыніна лёгкія, дасціпныя, вясёлыя. Ацаніце іх (*слайды 38, 39*).

Чытальнікі.

Не дармаед

Не завіце мяне дармаедам,
Будзе ганьба для ўсіх сваякоў,
Бо жыву я, каб кожны з вас ведаў,
На працоўныя сродкі... бацькоў.

Вынаходнік

У вечным пошуку заўсёды,
Інакш ніяк не можа жыць.
Ён вынаходзіць падыходы
Туды, дзе дрэнна што ляжыць.

Бяда хабарніка

За хабар кепскі выгляд меў,
Усё зрабіць хацеў трывала
Аднак хоць даць ён і сумеў,
Не разлічыў... даў вельмі мала.

Вечны клопат

Пыталіся ў яго не раз:
– Якія клопаты, турботы?
А ён: – Змагаюся ўвесь час
Са сном, з начальнікам, з лянотай.

Устойлівы

У мяне характар настойлівы:
Бочку выпіў бы, толькі б змог.
Як нап’юся – заўсёды ўстойлівы,
Бо стаю я... на чатырох.

Прынцып перастрахоўшчыка

Давярацца вам не раю
І нікому, і нідзе.
Калі я не давяраю,
Дык ніхто й не падвядзе.

Жонка па разліку

Не люблю жыццёвых бедаў,
Вазьму жонку для парадку
З адукацыяй сярэдняй
І вышэйшага дастатку (слайд 39).

Настаўнік. Мікалай Пятровіч не забываў аўтамеханічны каледж, прыходзіў на сустрэчы з навучэнцамі, чытаў творы, дзяліўся ўспамінамі пра вучобу. На здымку вы бачыце паэта (другі шэраг, другі злева) сярод выпускнікоў аддзялення кавачна-штампавачнай вытворчасці (слайд 40).

• Лірычныя творы.

Настаўнік. Зноў прыйшоў час лірыкі. А найлепшыя лірычныя вершы – гэта вершы пра каханне. Шмат твораў Мікалай Пятровіч прысвяціў жонцы Ніне Тарасаўне. “Яна ў мяне і ладная гаспадыня, і дбайны літкансультант, і сакратар”, – пісаў паэт (слайд 41). Ніна Тарасаўна больш за 30 гадоў стварала атмасферу дамашняй утульнасці, цеплыні, што спрыяла напісанню лірычных вершаў (слайды 42–45).

Зараз прагучыць верш Міколы Вяршыніна, прысвечаны Ніне Тарасаўне (слайд 46).

Чытальнік.**Гімн каханай**

Рэдкай была сустрэча,
Спявала душа удвая.
Спаткаліся мы так дарэчы,
Любіменькая мая!

Птушак рознагалоссе
Чуйна ўлавіў тады я.
І мне адразу здалася:
Ты – мара шчаслівая.

Позірк спакойны, спагадны,
Голас, як спеў салаўя.
Вобраз твой ненаглядны,
Адзіная ты мая.

У радасці і ў нягодах
Быць бы хацеў з табой я,
Бачыць цябе заўсёды,
Ты – суджаная мая.

Хай цябе любяць мужчыны –
Першым каб быў з іх я.
І не сумуй без прычыны –
Светлая доля мая.

Я раўнаваць не буду,
Сумна не стану ўздыхаць.
Век цябе не забуду,
Толькі дазволь кахаць.

У адзіноце не трэба
Быць ні табе, ні мне.
Хай будзе чыстым неба,
Смутац нас абміне.

Тваёй лебядзінай песняй
Не буду ніколі я.
Усё для цябе я здзейсню,
Любіменькая мая.

Яркаю зоркай мне свеціш
Дома і ў далніх краях –
Лепшая ў цэлым свеце,
Каханая ты мая!

III. Заклучэнне.

Настаўнік. З успамінаў Ніны Тарасаўны: “Перасталася біцца сэрца паэта-сатырыка, гумарыста, чалавека, дабрэйшай, чыстай душы. Дзіцёнка цяжкіх ваенных гадоў (памёр Мікола Вяршынін 15 лістапада 2009 г.). Мікалай Пятровіч быў добрым, простым, неабьякавым да людзей суразмоўнікам. Стараўся нікога не пакрыўдзіць, дапамагаў усім, чым мог, маладым – па творчых справах, іншым – матэрыяльна. Як мог.

Мікола быў цудоўным эканомным гаспадаром... Такім вымусіў яго быць сіроцкі лёс.

Нягледзячы на ўсе цяжкасці, па жыцці ішоў вясёлым, бойкім, маладцэватым. Іграў на гітары, спяваў песні, раманы пад Барыса Штокалава. І гэта ў яго выдатна атрымлівалася”.

• Выкананне песні на словы М. Вяршыніна (навучэнца).

Настаўнік. Лінія жыцця Міколы Вяршыніна была нялёгкай, але сумленнай і чалавечнай. Мікалай Пятровіч пражыў годнае жыццё, сцвердзіў сябе як асоба, паэт, інжынер. Ён гарача любіў Беларусь, любіў і паважаў людзей, і гэтую любоў перадаў нам праз цудоўныя творы (слайд 47).

Спіс літаратуры

1. **Барысевіч, В.** Кніга без аўтара / В. Барысевіч // Літаратура і мастацтва. – 2012. – 24 жніўня. – С. 7.
2. **Вяршынін, М.** Вочы ў вочы / М. Вяршынін. – Мінск, 2011. – 230 с.
3. **Еўсіевіч, Т.** Мікола Вяршынін – сатырык са светлаю душой / Т. Еўсіевіч // Роднае слова – 2015. – № 6. – С. 67–72.

Іван ГЕРАСИМОВІЧ,

выкладчык беларускай мовы і літаратуры
вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі
філіяла “Мінскі дзяржаўны аўтамеханічны каледж
імя акадэміка М. С. Высоцкага”

Рэспубліканскага інстытута прафесіянальнай адукацыі.